TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU
PHẬT HỌC
CƠ QUAN NGÔN LUẬN CỦA TRUNG ƯƠNG GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM
ISSN: 2734-9195

Chùa Thiên Mụ - biểu tượng tâm linh cố đô Huế

ISSN: 2734-9195 08:05 03/12/2024

Chùa Thiên Mụ không chỉ là một di tích lịch sử quan trọng mà còn là trung tâm tâm linh đối với người dân Huế và du khách, phật tử. Hàng năm, chùa thu hút hàng ngàn phật tử và du khách tại gia tới tham quan và cầu nguyện.

Chùa Thiên Mụ là một danh lam thắng cảnh của cố đô Huế. Chùa được xây trên đỉnh ngọn đồi cao Hà Khê, tả ngạn bờ sông Hương đối diện vùng đất Long Thọ.

Trước cửa chùa có tháp kiến trúc theo hình bát giác, một kiểu bố cục theo hình bát quái. Tháp này gồm có 6 tầng đều nhau nhưng càng lên cao thì diện tích lại được thu nhỏ lại.

Mỗi tầng có một mái nhỏ chìa ra với những đường nét trang trí khá tinh vi, đều đặn và sinh động lạ thường.

Mỗi mặt có một cửa cuốn khá lớn hình chữ nhật nhưng chung quanh có nhiều mô hình long nguyệt. Trên cùng là một mái nhỏ 8 cạnh. Chính giữa có trang trí một hình nậm rượu có mũi nhọn. Chung quanh có những mô hình vân vũ.

Toàn cảnh chùa Thiên Mụ. Ảnh sưu tầm

Về tên gọi chùa Thiên Mụ, dựa theo huyền thoại, đồng thời căn cứ hình dạng Hán tự từng ghi trên bao tài liệu cấu tạo bằng nhiều chất liệu, đủ khẳng định rằng trong tên Thiên Mụ, ngữ tố "*Thiên*" có nghĩa là "*Trời*". Năm 1862, dưới thời vua Tự Đức, để cầu mong có con nối dõi, nhà vua sợ chữ "*Thiên*" phạm đến Trời nên cho đổi từ "*Thiên Mụ*" thành "*Linh Mụ*" ("*Bà mụ linh thiêng*").

Vấn đề kiêng cữ như đã nêu chỉ diễn tiến từ năm Nhâm Tuất (1862) cho tới năm Kỷ Tỵ (1869). Sau đó, người dân thoải mái gọi hai tên: chùa Thiên Mụ và chùa Linh Mụ. Vì rằng từ "*Linh*" đồng nghĩa với "*Thiêng*", âm người Huế khi nói "*Thiên* " nghe tựa "*Thiêng*" nên khi người Huế nói "*Linh Mụ*", "*Thiên Mụ*" hay "*Thiêng Mụ*" thì người nghe đều hiểu là muốn nhắc đến ngôi chùa này.

Cổng Tam Quan chùa Thiên Mụ. Ảnh sưu tầm

Khuôn viên chùa được chia làm hai khu vực: Khu vực trước cửa Nghi Môn gồm có các công trình kiến trúc: Bến thuyền có 24 bậc tam cấp lên xuống, cổng tam quan là bốn trụ biểu xây sát đường cái, từ cổng tam quan bước lên 15 bậc tam cấp là đình Hương Nguyện (nay chỉ còn lại nền đất và bộ móng xây bằng đá

thanh) sau đình Hương Nguyện là tháp Phước Duyên xây bằng gạch vồ bảy tầng cao vòi vọi, hai bên đình Hương Nguyện có hai lầu bia hình tứ giác (dựng thời Thiệu Trị), lui về phía trong có hai lầu hình lục giác một lầu để bia và một lầu để chuông (dựng thời Nguyễn Phúc Chu).

Đây là những công trình có tính chất lưu niệm (bia, tháp). Khu vực phía trong cửa Nghi Môn gồm các điện Đại Hùng, điện Địa Tạng, điện Quán âm, nhà Trai, nhà Khách, vườn hoa, phía sau cùng là vườn thông tĩnh mịch.

Cổng Tam Quan chùa Thiên Mụ được coi là một trong những kỳ quan kiến trúc đáng ngạc nhiên nhất của chùa. Cổng gồm ba tầng, từ xa nhìn giống một tháp cổ. Tầng thấp nhất có hình tam giác đều, tầng trung là hình tròn, và tầng cao nhất có hình vuông. Mỗi tầng đều được trang trí bằng các họa tiết độc đáo và màu sắc tinh tế. Cổng Tam Quan tượng trưng cho sự thống nhất giữa Thiên, Địa và Người trong triết lý Phật giáo.

Tháp Phước Duyên tại chùa Thiên Mụ. Ảnh sưu tầm

Tháp Phước Duyên được xây dựng vào năm 1844 dưới thời vua Thiệu Trị, tháp cao 21m với 7 tầng, mỗi tầng đại diện cho một ý nghĩa khác nhau trong Phật giáo. Tháp là biểu tượng nổi bật nhất của chùa Thiên Mụ. Tháp Phước Duyên là một biểu tượng nổi tiếng gắn liền với chùa Thiên Mụ. Tháp cao 21 m, gồm 7 tầng, được xây dựng ở phía trước chùa vào năm 1844. Mỗi tầng tháp đều có thờ tượng Phật. Bên trong có cầu thang hình xoắn ốc dẫn lên tầng trên cùng, nơi

trước đây có thờ tượng Phật bằng vàng. Phía trước tháp là đình Hương Nguyện, trên nóc đặt Pháp luân (bánh xe Phật pháp, biểu tượng Phật giáo. Pháp luân đặt trên đình Hương Nguyện quay khi gió thổi).

Điện Đại Hùng tại chùa Thiên Mụ. Ảnh sưu tầm

Điện Đại Hùng nằm ở ngay chính điện chùa Thiên Mụ Huế, điện Đại Hùng là nơi thờ cúng Phật Di Lặc - Vị thần mang niềm vui vô tư vô lo. Tượng khắc họa Phật Di Lặc với dáng vẻ hiền hòa, đôi tai to tinh thông, chiếc bụng lớn chứa sự bao dung và một nụ cười nhân hậu. Điện được xây dựng hoàn toàn bằng xi măng đặc. Bên cạnh được sơn lại màu gỗ, cho ta cảm giác gần gũi, thân quen. Không chỉ trưng bày tượng Phật Di Lặc, điện Đại Hùng còn là nơi lưu giữ bức đại tự, có niên đại từ năm 1974 và một chiếc chuông hình nhật nguyệt bằng đồng vô cùng tinh tế. Đi sâu vào bên trong là đền thờ, ở trung tâm là tượng Tam Thế Phật, còn bên trái là Văn Phú Bồ Tát và bên phải là Phố Hiến.

Điện Địa Tạng là công trình này nằm ngay sau điện Đại Hùng. Quang cảnh nơi đây mang đến cho bạn sự yên bình, tĩnh lặng. Phía trước là khoảng sân rộng lớn, có cỏ cây cùng hồ nước xanh mát.

Khu tháp mộ cố HT Thích Đôn Hậu tại chùa Thiên Mụ. Ảnh sưu tầm

Những điểm đặc biệt khác của chùa Thiên Mụ bao gồm đài chuông Thiên Mụ cổ, tượng Phật Quán Âm cao 21 mét và nhiều tòa tháp và đền thờ khác. Chùa cũng lưu giữ nhiều hiện vật quý giá và tượng Phật được làm từ các nguyên liệu quý.

Chùa Thiên Mụ không chỉ là một di tích lịch sử quan trọng mà còn là trung tâm tâm linh đối với người dân Huế và du khách, phật tử. Hàng năm, chùa thu hút hàng ngàn phật tử và du khách tại gia tới tham quan và cầu nguyện.

Thuý Anh